

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om upphävande av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen och ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen upphävs. Lagen om statens tjänstekollektivavtal förelås ändrad så att finansministeriet i en ny bestämmelse bemyndigas att fatta besluten om dessa domares tjänstevillkor. Vidare föreslås

bestämmelser om att lagen om statens tjänstekollektivavtal inte i övrigt tillämpas på dessa domare, om att deras arbetsfred tryggas och om besvärshöjning.

Lagarna är avsedda att träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

MOTIVERING

1. Nuläge

Den 25 januari 1991 gavs en lag om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (196/1991), nedan lönelagen, som trädde i kraft den 1 juli 1991. Till följd av lönelagen tillämpas inte lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970) på dessa domares tjänster.

Enligt lönelagens 1 § 1 mom. lönen för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen bestäms så, att lönen för presidenterna när lagen trädde i kraft motsvarade det sammanlagda beloppet av grundlön, dyrtorstillägg och sex ålderstillägg enligt den högsta ibrukvarande löneklassen för de tjänster som föll inom tillämpningsområdet för statstjänstemannalag (755/1986, senare lagen 750/1994 med samma benämning) och lagen om statens tjänstekollektivavtal och för vilkas del avlöningsutgifter hade tagits in i statsbudgeten. Lönen för ledamöterna bestämdes enligt en löneklass som var två löneklasser lägre. På grundval av detta bestämdes lönerna när lönelagen trädde i kraft enligt löneklass A 34 och A 32.

Löneutvecklingen för dessa domares del bestämdes enligt 1 § 2 mom. lönelagen. Lönerna följde ändringen av lönerna för de

tjänster som 1 § 1 mom. lönelagen avsåg och vilka i fråga om sin inplaceringslöneklass hörde till den högsta tvåhundredelen.

Förordningen den 25 januari 1991 om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (201/1991) föreskrev närmare i 1 § 1 och 2 mom. om förfarandet för lönejusteringen. Lönejusteringen skedde i två steg på följande sätt.

Enligt 1 § 1 mom. i förordningen justerades lönen varje kalenderår vid ingången av april och oktober månader. Justeringen motsvarade den förändring som under en tid av sex månader, som upphörde vid granskningstidpunkten, hade skett i grundlönen, dyrtorstilläggen och sex ålderstillägg i den högsta löneklassen. Enligt förordningens 1 § 2 mom. skulle lönerna dessutom justeras varje kalenderår vid ingången av april månad så att justeringen motsvarade den förändring som hade skett i lönen för de tjänster som hörde till den högsta tvåhundredelen.

Tjänsteregleringar och andra strukturella förändringar hade kunnat inverka även sänkande på lönerna i detta förfarande för lönejustering. Därtill hade utvecklingen i tjänstemannalagstiftningen och andra faktorer medfört ändringsbehov av teknisk natur. Av dessa skäl och för att

löneutvecklingen ännu bättre skulle motsvara löneutvecklingen för de högsta tjänstemännen, ändrades lönelagen genom lagen den 19 mars 1999 (352/1999). Ändringen gäller från april samma år. Lönerna justeras nu så att de motsvarar ändringarna i lönerna för de tjänstemän inom statsförvaltningen som avses i 26 § statstjänstemannalagen med vilka man ingått avtal om anställningsvillkoren enligt 44 § statstjänstemannalagen.

Närmare bestämmelser gavs i en förordning om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen (353/1999) som ersatte den tidigare förordningen med samma namn. Enligt förordningens 1 § 1 mom. följer lönejusteringen den högsta tjänstemannaledningens löneutveckling. Det sker genom att de justeringsgrunder som statsrådet fastställt för ovan nämnda avtal på motsvarande sätt tillämpas på justeringen av lönerna för domarna i fråga.

För att löneutvecklingen för domarna i de högsta domstolarna skall följa ändringarna i lönerna för den högsta ledningen så noggrant som möjligt bestäms i förordningens 1 § 2 mom. att lönerna för dessa domare skall justeras varje kalenderår i början av april månad utöver de allmänna grunderna för lönejustering som statsrådet fastställt och som ovan nämnts. Denna justering motsvarar den genomsnittliga övriga ändringen av de års- eller månadslöner, beräknade utan semesterpenning, som betalas till den högsta ledningen som omfattas av avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen. För att strukturella ändringar av tjänsterna inte skall inverka på domarlönerna förutsätts i förordningen att tjänsten existerat och blivit skött samt omfattats av 26 § statstjänstemannalagen redan vid den tidigare av dessa tidpunkter och att tjänstemannens avlöning vid utgången av justeringsperioden omfattas av ett gällande avtal enligt 44 § statstjänstemannalagen.

Domarlönerna har justerats genom beslut av finansministeriet i enlighet med lönelagen jämte ändringar i den och i enlighet med de förfaranden för justering som bestäms i förordningen. Från och med den 1 april 2001 är presidenternas löner sålunda 46 410 mark per månad och ledamöternas lön 38 758 mark per månad.

I lönelagens 2 § har stadgats om avlöning i vissa fall och andra anställningsvillkor för

domarna i de högsta domstolarna. För det första betalas under vissa förutsättningar en lön som motsvarar presidentens lön till en ledamot som sköter presidentens uppgifter. På presidenternas och ledamöternas avlöning, semesterpenning och andra anställningsvillkor under tiden för avbrott i tjänsteutövningen gäller vad som stadgas därom eller vad som med stöd av lagen om statens tjänstekollektivavtal i allmänhet skall iaktas beträffande dessa i fråga om andra närmast jämförbara domartjänster. Det tredje momentet reglerar kostnadsersättningar för tjänsteresor som presidenterna har företagit utomlands så, att samma regler som gäller för justitiekanslern i statsrådet och kommandören för försvarsmakten tillämpas.

Enligt 3 § lönelagen tillämpas inte lagen om statens tjänstekollektivavtal eller vad som med stöd av den stadgas, bestäms eller avtalas i tjänstekollektivavtal på tjänsterna som president och ledamot i de högsta domstolarna samt på innehavarna av dessa tjänster.

Lönelagens 4 § innehåller bestämmelser om tryggnad av arbetsfred. Enligt 3 § lönelagen tillämpas inte bestämmelserna om arbetsfred och stridsåtgärder i lagen om statens tjänstekollektivavtal på domarna i de högsta domstolarna. Lagens 4 § 1 mom. förbjuder domarna i fråga att vidta stridsåtgärder. Staten får inte för sin del vidta stridsåtgärder mot dem. Enligt 4 § 2 mom. får stridsåtgärder som berör tjänsterna som presidenter och ledamöter eller dessa tjänstemän inte heller i övrigt vidtas. Om en tjänstemannaförening vidtar en stridsåtgärd av detta slag är påföljden en plikt som bestäms i 19 § lagen om statens tjänstekollektivavtal.

Enligt 5 § lönelagen tillämpas lagens bestämmelser även på extraordinarie ledamöter.

I 5 a § 1 mom. lönelagen föreskrivs att det ministerium som svarar för den allmänna regleringen av anställningsvillkoren för de statsanställda fastställer de löner som utbetalas med stöd av denna lag. Enligt 3 kap. 19 § reglementet för statsrådet (1522/1995) hör dessa ärenden till finansministeriets verksamhetsområde. I 2 mom. lönelagens samma paragraf bestäms att ändring inte får sökas genom besvär över finansministeriets beslut eller över ett beslut som fattas till följd av ett rättelseyrkande

som avses i statstjänstemannalagen och som gäller löner.

2. Orsaker till ändringen

När lönelagen trädde i kraft motsvarade lönerna för presidenterna i de högsta domstolarna löneklass A 34 och för ledamöterna löneklass A 32. Dessa domares nuvarande löner är en knapp procent högre än de skulle ha varit enligt löneklasserna i fråga. Då lagen gavs hörde tjänsterna som statssekreteraren vid finansministeriet, justitiekanslern i statsrådet, kommandören för försvarsmakten och vissa generaldirektörer till löneklass A 34 eller avtalslöneklass S 34. Innan lönelagen trädde i kraft lösgjordes lönerna för de tre förstnämnda tjänsterna samt lönen för tjänsten som generaldirektör för det dåvarande vägverket från avlöningstabellerna. Detta skedde från och med den 1 maj 1991. Lönerna för justitiekanslern i statsrådet och kommandören för försvarsmakten är numera 52 705 mk. Eftersom den högsta ibrukvarande löneklassen inte ändrades till följd av höjningarna i fråga inverkade höjningarna inte på lönenivån för domarna i de högsta domstolarna vid tidpunkten för lagens ikraftträdande.

Senare flyttades tjänsterna som justitiekanslersadjoint, chef för huvudstaben, chef för gränsbevakningsväsendet och de dåvarande tjänsterna som landshövding till löneklass A 34. Av de tjänster som avses i 26 § statstjänstemannalagen är kanslicheferna, avdelningscheferna och tjänster på motsvarande nivå vid ministerierna samt tjänsterna för generaldirektörerna vid ämbetsverken placerade i löneklasserna A 31-33. Deras avlöning har i allmänhet avtalats på det sätt som 44 § statstjänstemannalagen föreskriver. Löneklassen för presidenterna i hovrätterna justerades till A 33 år 1996. Då avlöningssystemet för domstolsjuristerna reviderades från och med 1.2.2000 var löneklassen för presidenterna i hovrätterna Ta 19 till 31.1.2001 och från 1.2.2001 är den D 19. Den nuvarande månadslönen är med alla ålderstillägg 43 038 mk i denna löneklass. Därtill finns ett beslut om att denna lön stegvist skall höjas till 44 116 mk tom. utgången av år 2004.

Av denna beskrivning framgår hur förhållandet mellan lönerna för domarna i

högsta domstolen och lönerna för vissa andra tjänster på högsta nivå har ändrats. Lönerna för domarna fastställs och justeras enligt noggranna bestämmelser i lönelagen och den förordning som getts med stöd av lönelagen. Enligt dessa bestämmelser är det inte möjligt att genomföra ändringar i domarnas avlöning på grundval av att deras löner i förhållande till lönerna för de övriga högsta tjänstemännen har ändrats. Justeringssystemet i lönelagen är väl anpassat till en uppföljning av hur lönerna för de högsta tjänstemännen har utvecklats, men det möjliggör inga andra justeringar. Av detta skäl har man ansett det berättigat att övergå till ett system där även andra lönejusteringar, som prövas ändamålsenliga, kan genomföras utan ändringar i lagstiftningen.

3. Föreslagna ändringar

Det föreslås att lönelagen upphävs. Det föreslås att lönerna och anställningsvillkoren för domarna i de högsta domstolarna fortfarande bestäms enligt beslut som fattas på grundval av lagbestämmelser och oberoende av tjänstekollektivavtal. Det föreslås vidare att domarnas tjänstemannarättsliga ställning till den del den medför skyldigheter i arbetsfredsfrågor kvarstår oförändrad. Sålunda föreslås att en ny 1 a § fogas till lagen om statens tjänstekollektivavtal. Den skall innehålla motsvarande bestämmelser som i lönelagen om att domarna inte omfattas av tillämpningsområdet för lagen om statens tjänstekollektivavtal samt ett förbud för dem, staten och även andra parter att inleda stridsåtgärder och rikta dem mot tjänstemännen eller tjänsterna i fråga. På samma sätt föreslås att en bestämmelse, som motsvarar den gällande lagen, om förbud att besvära sig över beslut om avlöning fogas till lagen om statens tjänstekollektivavtal. Samtidigt skall bestämmelsen utvidgas att omfatta beslut om andra anställningsvillkor.

Bestämmelserna om avlöning och andra anställningsvillkor för domarna i de högsta domstolarna skall upphävas och de föreslås inte längre reglerade i en lag eller en förordning. Lagen om statens tjänstekollektivavtal skall föreskriva endast att det ministerium som ansvarar för statens arbetsgivar- och personalpolitik beslutar om lönerna och övriga anställningsvillkor på det

sätt som nedan redovisas.

Enligt förslaget till 1 a § 1 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal skall det ministerium som svarar för statens arbetsgivar- och personalpolitik få befogenhet att inom statsbudgetens ramar besluta om lönerna och andra anställningsvillkor för domarna i fråga. Statens arbetsgivar- och personalpolitik hör till verksamhetsområdet för finansministeriet enligt 3 kap. 19 § 21 punkten reglementet för statsrådet. Enligt 5 § 3 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal fastställer finansministeriet också de högsta tjänstemännens löner, om deras tjänster specificeras i budgeten och de samtidigt är sådana arbetsgivartjänstemän som avses i 2 § 4 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal. Sådana tjänstemän är avdelningscheferna och högre tjänstemän på ministerierna samt cheferna på övriga ämbetsverk, med undantag för ämbetsverk av mindre storlek. Bemyndigandet till finansministeriet att besluta om de högsta domarnas avlöning skulle således vara förenlig med finansministeriets befogenhet att besluta om lönerna för den högsta tjänstemannaledningen. Finansministeriet bereder även ärenden som hänför sig till de avtal om löner, som avses i 44 § statstjänstemannalagen, för de tjänstemän som avses i lagens 26 §, liksom finansministeriet föredrar dessa ärenden till den del de avgörs i statsrådets plenum.

Den 6 april 2001 har finansministeriet, justitieministeriet samt högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen gemensamt omfattat en avsiktsförklaring om justeringen av lönerna för presidenterna och ledamöterna i de högsta domstolarna, om justeringsförfarandet samt om övriga anställningsvillkor. Avsiktsförklaringen kompletteras av ett utkast till finansministeriets beslut. Beslutet skall träda i kraft då den här föreslagna ändringen i lagen om statens tjänstekollektivavtal träder i kraft. Finansministeriets beslut skall innehålla ett villkor om att beslutet kan ändras så, att anställningsvillkoren försämrats endast till den del som det finns ett samförstånd om ändringen mellan finansministeriet samt högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Övriga ändringar skall parterna i fråga först förhandla om. Syftet med denna klausul är att trygga domarnas i de högsta domstolarna

oberoende ställning framför allt på så sätt att det finns ett system för deras avlöning och för justeringsförfarandet som det finns vetenskap om och som fungerar utan intressebevakning. Syftet med klausulen är även att öka systemets tillförlitlighet och att understryka att det är bestående, varmed det inte finns någon risk för att man påverkar dessa domares dömande verksamhet genom ändringar i anställningsvillkoren.

Enligt avsiktsförklaringen och utkastet till finansministeriets beslut är syftet att fastställa lönerna för presidenterna för högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen så, att de motsvarar lönen för justitiekanslern i statsrådet, dvs. till 52 705 mk per månad. Ledamöterna i de högsta domstolarna skall avlönas enligt löneklass A 34 jämte ålderstillägg och personliga tillägg enligt denna klass, dvs. med 44 795 mk per månad. Dessa löner skulle betalas efter att den här föreslagna ändringen i lagen om statens tjänstekollektivavtal träder i kraft eller, om lagen träder i kraft mitt i en kalendermånad, från början av följande kalendermånad. Efter denna justering skall presidenterna och ledamöterna i de högsta domstolarna i lönehänseende vara i samma ställning i förhållande till de övriga högsta tjänstemännen i statsförvaltningen som de var före lönelagens i kraftträdande.

Efter denna lönejustering skall lönerna för domarna i de högsta domstolarna justeras på motsvarande sätt som månadslönerna justeras enligt statsrådets beslut för de tjänstemän inom statsförvaltningen, som avses i 26 § statstjänstemannalagen, om vilkas lön avtalats i enlighet med ovannämnda lagens 44 §. Justeringsförfarandet skall motsvara den justering som föreskrivs i 1 § 2 mom. lönelagen och 1 § 1 mom. i den förordning som getts med stöd av lönelagen. Lönerna skall däremot inte längre justeras årligen enligt 1 § 2 mom. ovannämnda förordningen att motsvara genomsnittet av övriga ändringar i avtalslönerna för statens högsta tjänstemän. En så noggrann uppföljning har inte ansetts nödvändig för att trygga domarnas ställning i lönehänseende.

Finansministeriet kommer att lämna justitieministeriet och de högsta domstolarna nödvändiga statistikuppgifter om lönenivån och löneutvecklingen för domarna i de högsta domstolarna och statens övriga högsta tjänstemän. Om dessa statistikuppgifter skulle tyda på ett behov att ändra lönernas

nivå eller förfarandet för lönejustering kan ändringarna genomföras med en ändring i finansministeriets beslut. Förhandlingar skall först föras mellan finansministeriet samt högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

Utöver vad som ovan sagts om lönerna och deras justering borde beslutas att lönerna under tjänstledigheter för presidenterna och ledamöterna samt deras semesterpenningar och övriga anställningsvillkor följer det som särskilt föreskrivits om dem eller det som i övrigt i allmänhet gäller för närmast motsvarande domartjänster enligt lagen om statens tjänstekollektivlag. Detta motsvarar lönelagens 2 §.

Enligt förslaget till 1 a § 1 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal förbjuds ändringssökande genom besvär över finansministeriets beslut om dessa domares löner och övriga anställningsvillkor. För lönernas vidkommande skulle detta motsvara det gällande rättsläget. Eftersom även övriga anställningsvillkor skall grundas på finansministeriets beslut föreslås att besvärsförbudet utvidgas att omfatta även dem. Enligt 5 a § lönelagen är det också förbjudet att söka ändring genom besvär över det beslut som getts till följd av ett rättelseyrkande i ett ärende som gäller avlöning enligt 52 § statstjänstemannalagen. I detta slag av besvär, som följer på ett rättelseyrkande, yrkar tjänstemannen på en riktig fullgörelse av löner och andra anställningsvillkor som grundar sig på finansministeriets beslut. Besvaren kan således inte gälla riktigheten av eller innehållet i finansministeriets beslut till följd av det föreslagna besvärsförbudet. Därmed har man inte ansett det befogat att besvärsförbudet skulle gälla beslut som getts till följd av ett rättelseyrkande enligt 52 § statstjänstemannalagen.

I förslaget till 1 a § 4 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal finns en bestämmelse som motsvarar 3 § lönelagen. Tjänsterna som presidenter och ledamöter i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen samt de tjänstemän som utnämnts till dessa tjänster skall inte omfattas av lagen om statens tjänstekollektivavtal i övrigt. På tjänsterna och tjänstemännen i fråga tillämpas inte heller det som med stöd av lagen om statens tjänstekollektivavtal stadgas, bestäms eller avtalas i tjänstekollektivavtal. Detta medför att dessa domares löner och andra

anställningsvillkor inte bestäms enligt lagen om statens tjänstekollektivavtal utan, som tidigare redogjorts för, enligt ett beslut av finansministeriet. Bestämmelserna om arbetsfred och stridsåtgärder i lagen om statens tjänstekollektivavtal skall inte heller tillämpas på dem.

På grund av de högsta domstolarnas statsrättsliga ställning och för att säkerställa att de kan verka ostört i alla lägen är det nödvändigt att förbjuda domarna i fråga att inleda stridsåtgärder och förbjuda staten att rikta stridsåtgärder mot dem. Detta motsvarar 4 § lönelagen. Även alla övriga stridsåtgärder mot domstolarna och domarna i fråga skall vara förbjudna på samma sätt som nu. Dessa förbud föreslås införda i 1 a § 2 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal. Därtill skall föreskrivas att om en tjänstemannaförening vidtar en stridsåtgärd av det här slaget skall bestämmelserna i 19 § lagen om statens tjänstekollektivavtal om brott mot skyldigheten till arbetsfred och därav följande plikt och dess åläggande iakttas.

I lagens 1 a § 3 mom. föreslås stadgas att paragrafen tillämpas även på för viss tid utnämnda ledamöter.

4. Bedömning av förslaget med hänsyn till domarnas oberoende ställning

I 3 § grundlagen har stadgats om fördelning av de statliga uppgifterna enligt vilken den dömande makten utövas av oberoende domstolar. Den oberoende ställningen förutsätter att ingen utomstående part får inverka på de högsta domstolarnas domarverksamhet, vare sig direkt eller indirekt. Dessa domstolars statsrättsliga ställning förutsätter också att man säkerställer att de kan verka ostört under alla omständigheter.

De högsta domstolarnas oberoende ställning förutsätter främst att organen för regeringsmakten eller den lagstiftande makten inte påverkar deras verksamhet. I internationella överenskommelser och andra handlingar har man ansett att denna oberoende ställning förutsätter bland annat att avlöningen av domare grundar sig på lag. I Finland grundar sig lönen för andra domarna än domarna i de högsta domstolarna på tjänstekollektivavtal som i sin tur grundar sig på lagen om statens tjänstekollektivavtal. Detta internationellt sett godtagna förfarande

har ansetts uppfylla de krav på lagbundenhet som ställs i internationella överenskommelser och andra handlingar om avlöningen av domare. I denna regeringsproposition föreslås att lönerna för domarna i de högsta domstolarna bestäms i lag på så sätt att finansministeriet beslutar om dem. Finansministeriets beslut skall emellertid grunda sig på ett avtal med de högsta domstolarna på det sätt som redogjorts för i punkt 3 och beslutet skall inte heller kunna ändras utan att förhandlingar förts eller samförstånd uppnåtts om ändringen mellan finansministeriet och de högsta domstolarna. Följaktligen är deras oberoende ställning i förhållande till regeringsmakten till denna del tryggad.

I 13 § 2 mom. grundlagen tryggas alla facklig föreningsfrihet som en grundläggande frihet. Friheten innebär rätt att organisera sig för att bevaka intressen och att delta i stridsåtgärder. I regeringens proposition föreslås att domarna i de högsta domstolarna inte får vidta stridsåtgärder. Vid bedömningen av denna begränsning i en grundläggande frihet skall domstolarnas oberoende ställning enligt 3 § grundlagen vägas in. Den oberoende ställningen förutsätter att domstolarnas verksamhet vare sig direkt eller indirekt får påverkas av utomstående och att man kan säkerställa att verksamheten kan fortgå ostörd i alla situationer. Man har därför ansett att utnyttjandet av stridsåtgärder inte är förenlig med domarnas oberoende ställning. Därtill kan man konstatera att den nu föreslagna lagen till denna del är en fortsättning av det gällande rättsläget enligt lönelagen, enligt vilken domarna i fråga har inte haft rätt att vidta stridsåtgärder sedan år 1991.

Enligt 21 § grundlagen har var och en rätt att få sin sak som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlad i en domstol eller ett annat oavhängigt rättskipningsorgan. I denna regeringsproposition föreslås ett förbud mot besvär över finansministeriets beslut om löner eller andra anställningsvillkor för domarna. I samband med den ändring av lönelagen som trädde i kraft från början av april 1999 överfördes besvärsförbudet från förordningen till lagen såsom grundlagen förutsätter. I det skedet ansågs besvärsförbudet möjligt för det första för att det var fråga om ett beslut i ett löneärende vilket till sin natur är resultatet av ett tekniskt

justeringsförfarande. Vidare konstaterade man att ett rättelseyrkande enligt 52 § statstjänstemannalagen i vilket fall som helst står till buds, liksom extraordinära rättsmedel. När man därtill beaktade att det är fråga om beslut om lönerna för domare i de högsta domstolarna ansågs bestämmelsen om besvärsförbudet möjlig. Man skulle annars ha behövt ordna besvären genom specialbestämmelser så att domarna inte skulle bli domare i egen sak. Dessa motiveringar förordar att besvärsförbudet skall omfatta även de beslut som finansministeriet fattar på grundval av 1 a § 1 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal. Förfarandet för lönejustering och övriga anställningsvillkor skall enligt förslaget grunda sig på finansministeriets beslut medan de nu grundar sig på en lag och en förordning. Finansministeriets beslut skall i sin tur grunda sig på ett avtal mellan parterna, varför det inte finns behov att söka ändring i det. Besluten om lönejustering är till sin natur tekniska och av detta skäl finns inte heller i framtiden behov att anföra besvär över dem. Enligt lagförslaget är det emellertid möjligt att söka ändring genom besvär över ett beslut som följer på ett rättelseyrkande i ett ärende som gäller lön och andra anställningsvillkor enligt 52 § statstjänstemannalagen.

På dessa grunder kan man konstatera att man trots grundlagsregleringen av domarnas oberoende ställning kan införa de bestämmelser om beslut som gäller lönernas grunder och om besvärsförbud som föreslås i regeringens proposition.

5. Propositionens ekonomiska verkningar

Regeringens proposition har inte omedelbara ekonomiska konsekvenser. Lönerna för presidenterna och ledamöterna i de högsta domstolarna skall fastställas i ett beslut av finansministeriet på ovan beskrivet sätt. Beslutet medför en årlig tilläggskostnad om sammanlagt cirka 4,3 miljoner mk. Syftet är att regeringen föreslår ett tilläggsanslag i statsbudgeten som skall motsvara kostnadsökningen för verksamhetsutgifter för högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

6. Beredningen av propositionen

Riksdagens svar (RSv 256/1998 rd) på regeringens proposition till ändring av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen innehöll ett uttalande om att riksdagen förutsatte att regeringen sörjde för att lönerna för presidenterna och ledamöterna i de högsta domstolarna korrigeras till den nivå de låg på i förhållande till lönerna för de övriga högsta tjänstemännen inom statsförvaltningen innan lönelagen trädde i kraft.

Propositionen har beretts vid finansministeriet som tjänsteuppdrag. Utförandet av och innehållet i förslaget grundar sig på den avsiktsförklaring som omfattats av finansministeriet, justitieministeriet samt högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen.

Förslaget har godkänts såväl i högsta domstolens som högsta förvaltningsdomstolens plenum.

7. Ikraftträdande

Lagarna förslås träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfästa.

De åtgärder som verkställigheten av ändringen i lagen om statens tjänstekollektivavtal förutsätter skall likväl kunna vidtas före lagens ikraftträdande.

Enligt 1 § 2 mom. lönelagen och 1 § 2 mom. i förordningen justeras lönerna för domarna i de högsta domstolarna årligen enligt de allmänna grunderna för lönejustering som statsrådet fastställt. Därutöver justeras lönerna så att de motsvarar den genomsnittliga övriga ändringen av avtalslönerna för de högsta tjänstemännen inom statsförvaltningen. Ändringen granskas mellan den 1 januari under två på varandra följande år. Under innevarande år har en ny granskningsperiod således inletts och på grundval av den är det möjligt att man skulle komma till en justering av lönerna från och med den 1 april 2002. Eftersom avsikten är att genomföra en betydande justering av lönerna för domarna i fråga på det tidigare nämnda sättet så snart de föreslagna lagändringarna träder i kraft finns det inte skäl att göra den lönejustering som regleras i lönelagen för perioden efter 1.1.2001.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om upphävande av lagen om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §	(196/1991) jämte senare gjorda ändringar.
Med denna lag upphävs lagen den 25 januari 1991 om anställningsvillkoren för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen	2 § Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal

I enlighet med riksdagens beslut

fogas en ny 1 a § till lagen den 6 november 1970 om statens tjänstekollektivavtal (664/1970) som följer:

1 a §

Det ministerium som svarar för statens arbetsgivar- och personalpolitik beslutar inom ramen för statsbudgeten om lönerna och andra anställningsvillkor för presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. I detta beslut får ändring inte sökas genom besvär.

Presidenterna och ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen får inte vidta stridsåtgärder. Staten får inte rikta stridsåtgärder mot dem. Inte heller i övrigt är det tillåtet att vidta stridsåtgärder som riktar sig mot de tjänster eller tjänstemän som avses i denna paragraf. Om en tjänstemannaförening vidtar en sådan stridsåtgärd iakttas vad stadgas i 19 § om den plikt som följer på brott mot arbetsfred och dess åläggande.

Vad i denna paragraf stadgas om ledamöterna i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, ledamöternas tjänster och om tjänstemän som utnämnts till dessa tjänster tillämpas även på för viss tid utnämnda ledamöter.

Denna lag och det som med stöd av den stadgas, bestäms eller avtalas med tjänstekollektivavtal skall inte utöver vad som ovan bestämts tillämpas på tjänsterna som president och ledamot i högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, inte heller på de tjänstemän som utnämnts till dessa tjänster

Denna lag träder i kraft den

20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 20 april 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister *Suvi-Anne Siimes*